

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 350/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Svätoslavom Vaškom, advokátom, Baštová 5/A, Bardejov, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 2Co/5/2021-292 z 19. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. mája 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením všeobecného súdu v civilnom konaní, ktoré navrhujú zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľky boli žalované v konaní o určenie, že do dedičstva po právnej predchodkyni žalobcov patrí ich spoluvlastnícky podiel $\frac{1}{2}$ k pozemkom, ktoré boli vytvorené geometrickým plánom z marca 2013. Konanie začalo v auguste 2013 a v roku 2017 bolo prerušené na návrh oboch strán z dôvodu mimosúdnych rokovaní, ktoré boli neúspešné. Následne okresný súd rozsudkom z júla 2018 žalobu zamietol, no tento rozsudok bol na odvolanie žalobcov uznesením krajského súdu z januára 2020 zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd rozsudkom z 21. augusta 2020 žalobe vyhovel a žalobcom priznal proti žalovaným nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

3. Okresný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal zo žalobcami predloženého geometrického plánu z marca, ktorý vymedzil rozsah duplicitného vlastníctva k sporným pozemkom a podľa ktorého

tieto novovytvorené parcely zodpovedajú pôvodným parcelám, vlastníkom ktorých bola právna predchodkyňa žalobcov z titulu osvedčenia o dedičstve z roku 1997. Prieskum tohto geometrického plánu realizoval znalec z odboru geodézie a kartografie, ktorý v znaleckom posudku z roku 2020 predloženom žalobcami po zrušujúcom uznesení krajského súdu konštatoval správnosť tam uvedených záverov. Doplnil, že pôvodné parcely nemali byť predmetom konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov, pretože boli riadne evidované v katastri nehnuteľností, a teda malo dôjsť len k zmene ich zobrazenia a mali byť ponechané na pôvodnom liste vlastníctve. V závere dodal, že zhotoviteľ registra obnovenej evidencie pozemkov bez technického podkladu, súčinnosti s vlastníkmi a v rozpore s mapovými podkladmi zmenil polohu pôvodných parcel, čím došlo k radikálnej zmene pôvodných vlastníckych vzťahov. V nadväznosti na závery súkromného znaleckého posudku žalované upustili od vykonania nimi navrhovaných výsluchov svedkov. Vyhovenie žalobe okresný súd zdôvodnil preukázaním, že došlo k odňatiu vlastníckeho práva právnej predchodkyňi žalobcov bez právneho titulu v rozpore s údajmi katastra nehnuteľností pred vyhotovením registra obnovenej evidencie pozemkov. Tiež uviedol, že sťažovateľky v rámci procesnej obrany netvrdili a ani neoznačili právny titul, z ktorého by malo byť odvodzované ich vlastnícke právo k sporným parcelám.

4. Rozhodnutie o náhrade trov konania okresný súd zdôvodnil plným procesným úspechom žalobcov a nepoužitie § 257 Civilného sporového poriadku tým, že žalobcovia opakovane vyzývali sťažovateľky na mimosúdne rokovania a tie ani po zrušujúcom uznesení krajského súdu a ani po predložení súkromného znaleckého posudku nemali záujem sa dohodnúť a zotrvali na argumentácii o nedôvodnosti žaloby, čím vznikali žalobcom oprávnené trovy konania. Pochybenie zo strany spracovateľa registra obnovenej evidencie pozemkov nepovažoval za dôvod hodný osobitného zreteľa, pretože nemôže byť na ťarchu žalobcov, ktorí mali záujem o nápravu týmto pochybením spôsobeného stavu.

5. V rozsahu proti rozhodnutiu o náhrade trov konania podali sťažovateľky odvolanie. Uviedli, že ony nezadali príčinu vzniku sporu a že len bránili svoje práva, pričom vychádzali z údajov, ktoré spracoval a za ktoré je zodpovedný štát prostredníctvom svojich štátnych orgánov. Zároveň poukázali na to, že skutočnosti o pochybení spracovateľa registra obnovenej evidencie pozemkov a o zjavnej nesprávosti vyjadrení katastrálneho odboru okresného úradu sa stali zrejmy až po vypracovaní súkromného znaleckého posudku z roku 2020. Tiež argumentovali tým, že tento súkromný znalecký posudok bol až predposledným procesným úkonom, po ktorom nasledovalo už len jedno pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený druhý rozsudok. Podporne poukázali na rozhodnutia ústavného súdu, ktorý riešil v konkrétnych prípadoch súlad aplikácie § 257 Civilného sporového poriadku s namietaným porušením ústavných práv, keď za jeden z ústavne udržateľných považoval záver všeobecného súdu o tom, že hrubá chyba nezavinená stranami sporu pri spracovaní registra obnovenej evidencie pozemkov môže byť okolnosťou odôvodňujúcou použitie § 257 Civilného sporového poriadku.

6. Krajský súd ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením rozhodnutie okresného súdu o náhrade trov konania potvrdil. Poukázal na výnimočnosť použitia § 257 Civilného sporového poriadku v prípadoch hodných osobitného zreteľa, ktoré vo veci sťažovateľiek nie sú dané. Krajský súd zdôraznil, že už listom z novembra 2010 žalobcovia vyzvali sťažovateľky na vyporiadanie

vlastníckeho práva k sporným parcelám, pretože mali záujem na mimosúdnom zosúladení skutočného stavu so stavom zapísaným v katastri, a na ten účel navrhovali vypracovanie geometrického plánu, s čím sťažovateľky nesúhlasili. V kontexte prezentovaného nesúhlasného postoja sťažovateľiek k veci okresný súd správne vyhodnotil a opodstatnene rozhodol o nároku procesne úspešných žalobcov na náhradu trov konania proti sťažovateľkám. Krajský súd sa stotožnil s tvrdením sťažovateľiek, že pochybenie spracovateľa registra obnovenej evidencie pozemkov nezavinili strany sporu, avšak žalobcovia na túto skutočnosť upozorňovali sťažovateľky už pred začatím sporu, navrhovali vyhotovenie geometrického plánu a mimosúdne vyporiadanie, s ktorým sťažovateľky opakovane aj počas prerušeného konania nesúhlasili. Vecnú správnosť napadnutého výroku zdôvodnil aj tým, že napokon okresný súd aj tak v prevažnej miere vyhovel podanej žalobe na základe žalobcami predloženého geometrického plánu z marca 2013.

III.

7. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti opäť poukazujú na všetky skutočnosti a rozhodnutia ústavného súdu, ktorými odôvodnili odvolanie proti výroku okresného súdu o nároku na náhradu trov konania, čo dopĺňajú tým, že vychádzali z platného právneho stavu zapísaného v katastri nehnuteľností a z geometrického plánu, ktorý si dala vypracovať sťažovateľka 1 v roku 2010. Všeobecné súdy postupovali v rozpore so skutkovými zisteniami, keď nerozhodli tak, že procesne úspešní žalobcovia nemajú proti sťažovateľkám nárok na náhradu trov konania.

8. Sťažovateľky považujú za nesprávne, že všeobecné súdy pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania nezohľadnili, že konanie začalo v roku 2013, pred vydaním prvého rozsudku došlo k prerušeniu konania a prvým rozsudkom bola žaloba zamietnutá. Za nespravodlivé považujú, že majú žalobcom nahradiť trovy konania v celom rozsahu v spore, ktorý trval sedem rokov, keď iba aktivita sporových strán prispela k rozhodnutiu a okresný súd bol v konaní pasívny. Považujú za nespravodlivé, aby strana znášala náklady vo výške rovnajúcej sa alebo presahujúcej hodnotu sporných pozemkov. Nemožno žalobcom prisúdiť náhradu trov konania od začiatku konania, keďže súkromný znalecký posudok ako rozhodujúci dôkaz predložili až v roku 2020.

IV.

9. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémneho zásahu do základného práva (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, III. ÚS 470/2021).

10. Právnym základom napadnutého rozhodnutia je § 255 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Toto ustanovenie upravuje všeobecné pravidlo náhrady trov konania v civilnom spore. Sťažovateľky sa v konaní pred všeobecnými súdmi domáhali výnimky z tohto pravidla tak, ako ju ustanovuje § 257 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Aplikácia tejto výnimky vyjadrenej všeobecnou normou obsahujúcou dva relatívne neurčité právne pojmy výnimočnosti a dôvodov hodných osobitného zreteľa vyžaduje od všeobecných súdov zohľadnenie primeranosti dvoch zásahov do práv sporových strán. Na strane jednej ide o právo procesne úspešnej strany na náhradu trov konania spôsobených nedôvodným vedením sporu procesne neúspešnou stranou a na strane druhej ide o právo procesne neúspešnej strany, aby uložením povinnosti nahradiť trovy konania procesne úspešnej strane nebolo neprimerane zasiahnuté do jej práv. Použitie § 257 Civilného sporového poriadku teda vyžaduje použitie užšieho testu proporcionality, v ktorom budú zohľadnené práva oboch sporových strán, čo vyžaduje prihliadnutie nielen na pomery toho subjektu, ktorý sa aplikácie tohto ustanovenia dovoľáva, ale aj na pomery toho, ktorý má byť aplikáciou tohto zákonodarcom výnimočne aplikovateľného ustanovenia dotknutý.

11. Z napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ktoré treba posudzovať aj s ohľadom na rozhodnutie okresného súdu, vyplýva, že všeobecné súdy pri rozhodovaní o náhrade trov konania zohľadnili všetky okolnosti, ktoré mohli byť dôvodom použitia § 257 Civilného sporového poriadku. Základnou okolnosťou bolo, že sťažovateľky v spore bránili svoje domnelé vlastnícke právo, ktoré bolo dôsledkom zápisu v katastri na základe nesprávnej obnovy evidencie právnych vzťahov k pozemkom. K tomu súdy uviedli, že sťažovateľky mali viacero možností vyriešiť spor zmierlivo, a to dokonca na návrh žalobcov ešte pred podaním žaloby, čo však odmietli a ďalej odporovali žalobe. Tento argument súdov je relevantný v kontexte sťažnostnej námietky, že je nespravodlivé, aby sťažovateľky mali povinnosť nahradiť trovy konania v spore trvajúcim na okresnom súde sedem rokov. Sťažovateľky boli v spore zastúpené advokátom, ktorý ich pri povinnosti postupovať s odbornou starostlivosťou mal oboznámiť s tým, v prospech ktorej strany svedčí dôkazná situácia, ako aj s tým, že s dĺžkou súdneho konania a s počtom procesných úkonov sa zvyšujú trovy konania. Rovnako relevantná je argumentácia súdov, ktorá vychádza z toho, že hodnovernosť údajov zapísaných v katastri bola spochybnená už výzvou žalobcov na mimosúdne urovanie z roku 2010 a následne geometrickým plánom z marca 2013. To platí osobitne z toho dôvodu, že predmetom geometrického plánu bolo len pretransformovanie pôvodnej parcely registra E so zápisom v prospech právnej predchodkyne žalobcov na parcelu registra C.

12. Sťažovateľky neuviedli, z akých dôvodov mal krajský súd pri rozhodovaní zohľadniť skutočnosti, že konanie začalo v roku 2013, že bolo prerušené a že prvým meritórnym rozhodnutím bola žaloba zamietnutá. Tieto okolnosti nie sú zákonným rámcom pre rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania. Okresný súd prihliadol na neúspešné prerušenie konania pre účely mimosúdnej dohody, ako aj na uznesenie krajského súdu o zrušení prvého rozsudku, keď i napriek tomu sťažovateľky odporovali žalobe. Všeobecné súdy zohľadnili aj to, že sťažovateľky nepredložili žiadny dôkaz o právnom titule ich vlastníckeho práva. Z odôvodnenia rozhodnutí okresného a krajského súdu je zrejmé, že sa nezamerali len na sťažovateľkami tvrdené skutočnosti, ale tieto skutočnosti vyhodnocovali, pričom osobitne sa vysporiadali s rozhodujúcim argumentom

sťažovateľiek o nesprávnom postupe spracovateľa registra obnovenej evidencie pozemkov. Takýto prístup, ktorý zohľadnil nielen pomery sťažovateľiek, ale aj nutnosť podania žaloby zo strany žalobcov, bol nevyhnutným a viedol k záveru o tom, že nie je dôvod na aplikáciu § 257 Civilného sporového poriadku. Tento záver však nie je neodôvodnený a rovnako nie je výsledkom zjavne nesprávnej aplikácie normy obsiahnutej v § 257 Civilného sporového poriadku, keď argumentácia okresného súdu vychádza zo všetkých do úvahy prichádzajúcich a nepochybných procesných skutočností.

13. V tejto súvislosti neobstojí ani odkaz na predchádzajúce rozhodnutia ústavného súdu. V uznesení ústavného súdu č. k. IV. ÚS 83/2019 ústavný súd konštatoval racionálnosť, legitímnosť a ústavnú udržateľnosť záveru odvolacieho súdu o dôvodoch aplikovateľnosti § 257 Civilného sporového poriadku. Nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 210/2019 riešil výnimku zo zásady procesného zavinenia pri zastavení konania v rámci rozhodovania o nároku na náhradu trov konania, no vo veci sťažovateľiek ide o výnimku zo zásady úspechu v spore. Uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 113/2019 poukazuje na všeobecné podmienky aplikovateľnosti § 257 Civilného sporového poriadku a na potrebu riadneho a logického odôvodnenia jeho aplikácie. Z týchto rozhodnutí však nemožno vyvodiť záver, že v akomkoľvek konaní o určovacej žalobe k vlastníckemu právu k pozemkom, ktoré boli nesprávne zapísané na základe konania o obnove evidencie právnych vzťahov k pozemkom, by mal byť bez ďalšieho a vo vzťahu ku všetkým úspešne žalovaným aplikovaný § 257 Civilného sporového poriadku.

14. V prístupe krajského súdu nemožno vidieť znaky svojvôle či arbitrárnosti, keďže prístup zohľadňujúci aj práva druhej strany sporu je nevyhnutným prvkom prieskumu primeranosti použitia výnimočne aplikovateľného pravidla obsiahnutého v § 257 Civilného sporového poriadku. Z namietaného uznesenia krajského súdu vyplýva, že aj s ohľadom na osobitný dôvod podania určovacej žaloby nie je dôvod na použitie § 257 Civilného sporového poriadku, a to pre skutočnosti, ktoré odôvodňujú priznanie náhrady trov konania procesne úspešnej strane. Rozhodnutie krajského súdu nie je výsledkom ľubovôle, v ktorom by absentoval prvok individualizácie, keďže táto individualizácia nesmie smerovať len k pomerom neúspešnej strany, ale aj k pomerom druhej strany a celkovému charakteru vo veci už skončeného sporu. Napadnuté rozhodnutie je výsledkom individualizácie procesného výsledku, v ktorom prevážili skutočnosti odôvodňujúce priznanie náhrady trov konania úspešnej strane. Z rozhodnutia je zrejmé, v čom krajský súd videl dôvody na to, že vec sťažovateľiek nie je výnimočným prípadom hodným osobitného zreteľa. Preto jeho odôvodnenie nevykazuje znaky nedostatočného alebo arbitrárneho rozhodnutia a zároveň jeho záver nie je výsledkom zjavného právneho alebo skutkového omylu. Je výsledkom riadne zdôvodnenej a ústavne prijateľnej úvahy, ktorej následok v priznaní trov konania proti sťažovateľkám nepochybne vedie k zhoršeniu ich majetkovej situácie, no ide o zákonom predpokladaný následok rizikovej situácie, ktorú právne zastúpené sťažovateľky museli v priebehu sporu predpokladať a na ňu primerane procesne reagovať. Preto namietaným uznesením krajského súdu nedošlo k porušeniu sťažovateľkami uplatnených základných práv a ich ústavná sťažnosť bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2022

Peter Straka
predseda senátu